

PIAAC

Programme for the International
Assessment of Adult Competencies

INTERNATIONAAL GELETTERDHEIDONDERZOEK

Vlaanderen doet na meer dan tien jaar opnieuw mee aan een groot-schalig internationaal onderzoek naar geletterdheid. Samen met 26 andere landen onderzoeken we de volgende jaren de taalkundige en numerieke vaardigheden van volwassenen. We peilen ook naar de noodzakelijke vaardigheden om mee te draaien in een technologierijke omgeving en op de arbeidsmarkt. Een aantal gegevens vergelijken we bovendien met de cijfers van het International Adult Literacy Survey (IALS), het vorige grote internationale geletterdheidsonderzoek waaraan Vlaanderen deelnam.

PIAAC levert ons zo in 2013 nuttige gegevens op voor een zinvol onderwijs- en arbeidsmarktbeleid.

PIAAC in vijf stappen

1. We testen 5000 Vlaamse volwassenen tussen 16 en 65 jaar.
2. We onderzoeken hun lees- en rekenvaardigheden én probleemoplossende vaardigheden in een hedendaagse technologierijke omgeving.
3. We bouwen voort op de gegevens van het IALS-onderzoek, maar gaan ruimer. Zo peilen we ook naar de competenties die volwassenen nodig hebben bij het uitoefenen van hun job en gaan we meer in detail kijken naar welke sleutelcompetenties laaggeletterde volwassenen effectief bezitten.
4. We verzamelen de gegevens in 2011 en rapporteren ze in 2013.
5. We werken samen met 26 andere landen. In Vlaanderen delen de departementen Onderwijs en Vorming en Werk en Sociale Economie de kosten.

IALS (International Adult Literacy Survey) was het vorige grootschalige internationale onderzoek naar geletterdheid. De resultaten uit 1997 dienden als basis voor het geletterdheidbeleid van de voorbije jaren. PIAAC vertrekt grotendeels vanuit dezelfde uitgangspunten. Zo brengt het nieuwe onderzoek naast actuele cijfers ook de evolutie van de geletterdheid aan het licht.

PIAAC is IALS met een plus

Vlaanderen onderzocht geletterdheid en numerieke vaardigheden al in de jaren negentig. Met die cijfers tekenden we toen ook een krachtig onderwijs- en vormingsbeleid uit. Vandaag gaan we nog een stap verder en verbreden we de focus van het onderzoek op twee manieren.

We onderzoeken méér: ook de mate waarin iemand complexe informatie kan analyseren en problemen kan oplossen in een technologierijke omgeving. Zo helpen we de overheid in haar zoektocht naar gepaste maatregelen in onze moderne economie.

We onderzoeken grondiger: onze resultaten zullen meer weergeven dan een percentage van geletterdheid. We gaan ook op zoek naar de bouwstenen van geletterdheid en gaan na bij welke van die zogenaamde *building blocks* het misloopt. En hoe. Zo produceren we gegevens waaruit directe beleidsmaatregelen kunnen worden afgeleid.

PIAAC om te weten en te vergelijken

We onderzoeken grotendeels op dezelfde manier als bij IALS. Dat maakt de resultaten onderling vergelijkbaar en reikt extra informatie over de daadkracht van het gevoerde beleid aan.

komende jaren. In totaal worden vier domeinen getoetst via een *direct assessment*.

De nieuwe en onvergelijkbare gegevens zijn waardevol op zich en dienen als referentiepunt voor de

IALS (1997)

Prozageletterdheid
Documentgeletterdheid

→ PIAAC (2011)

→ Geletterdheid (leesvaardigheid)

Bouwstenen van leesvaardigheid (nieuw)

Kwantitatieve geletterdheid ≈ Gecijferdheid

Probleemoplossend handelen in een technologierijke omgeving (nieuw)

(→) Gelijkaardig meetinstrument met gemeenschappelijke items
(≈) Verwant instrument gebaseerd op een verschillend conceptueel kader

Geletterdheid (Literacy)

Geletterdheid is het vermogen om geschreven informatie te begrijpen en doelgericht te gebruiken, om zo meer kennis en groeipotentieel te ontwikkelen. Het is een sleutelcompetentie om een hoger ontwikkelingsniveau te bereiken en economisch en sociaal te groeien. Uit eerdere studies blijkt een duidelijke link tussen geletterdheid en integratie op de arbeidsmarkt, sociale participatie en levenslang leren.

PIAAC test geletterdheid met de maatstaven die ook in de vorige onderzoeken golden. Het testmateriaal wordt

uitgebreid en verfijnd, maar een groot deel van de testitems blijft ongewijzigd. Zo blijven de resultaten vergelijkbaar. Het onderzoek maakt geen onderscheid meer tussen proza- en documentgeletterdheid. Maar het geeft de deelnemende landen nog wel de kans dat onderscheid zelf te maken om de vergelijkbaarheid te vergroten. Voor het eerst testen we ook leesvaardigheden van elektronische teksten.

Bouwstenen van leesvaardigheid (Reading components)

Bouwstenen van leesvaardigheid zijn de basisvaardigheden die iemand onder de knie moet hebben om een tekst vlot te lezen en te begrijpen. Laaggeletterdheid ontstaat door een gebrek aan een of meer van die basisvaardigheden. Om laaggeletterdheid effectief aan te pakken, moeten we dus weten waar het precies

misloopt. Daarom testen we de slechtst scorende lezers extra op vier basisvaardigheden: woordherkenning, decoding, woordenschat en vlotheid. PIAAC is het eerste internationale onderzoek dat naar de kennis van die componenten peilt.

PIAAC test de bouwstenen van leesvaardigheid met extra tests bij volwassenen die op de geletterdheidproeven laag scoren. Zo verdelen we de groep van laaggeletterden in subgroepen met telkens een eigen nood. Dat maakt een aangepast en effectief beleid achteraf mogelijk.

Gecijferdheid (Numeracy)

Gecijferdheid is het vermogen om wiskundige informatie en ideeën te gebruiken, toe te passen, te interpreteren en over te brengen naar anderen. Omdat mensen steeds meer en steeds moeilijkere wiskundige informatie te verwerken krijgen, is deze vaardigheid essentieel. Gebrekkige gecijferdheid is vergelijkbaar

met gebrekkige leesvaardigheid, maar komt niet noodzakelijk bij dezelfde bevolkingsgroepen voor.

PIAAC test gecijferdheid met instrumenten die werden ontwikkeld voor het Adult Literacy and Life skills Survey (ALL - een tussentijds internationaal

onderzoek waaraan Vlaanderen niet deelnam), maar we ontwikkelden ook nieuwe testitems voor dit onderzoek.

Gecijferdheid focust op praktische wiskundige thema's: hoeveelheden en getallen, dimensies en vormen, kansberekeningen en patronen, relaties en veranderingen.

PIAAC

Wat onderzoekt PIAAC precies?

Probleemoplossend handelen in technologierijke omgevingen (Problem solving in technology-rich environments)

Probleemoplossend handelen in technologierijke omgevingen is het vermogen om complexe taken uit te voeren en moeilijke problemen op te lossen. We peilen niet zozeer naar computervaardigheden, maar wel naar de cognitieve vaardigheden die nodig zijn in de informatiemaatschappij van vandaag:

informatie selecteren, beoordelen op hun meerwaarde en gebruiken om problemen op te lossen. Bij deze module ligt de focus op de hogere competentieniveaus.

PIAAC onderzoekt probleemoplossend handelen met oefeningen op een laptop.

De testpersonen moeten informatie uit verschillende documenten en bronnen combineren om resultaten te krijgen. Daarmee peilen we naar vaardigheden van toegang, evaluatie, interpretatie en gebruik van informatie. We variëren in de

Vragenlijst over vaardigheden op het werk

De PIAAC-respondenten met een baan of recente werkervaring, vullen ook vragen in over die werkervaring. Deze vertellen ons welke vaardigheden zij nodig hebben in de dagelijkse werkpraktijk en hoe sterk die vaardigheden moeten ontwikkeld zijn om volop mee te draaien. We komen ook te weten hoe frequent en intens de respondenten van die vaardigheden moeten gebruikmaken. In de vragenlijst komen lees- en rekenvaardigheden aan bod, maar ook computer-, communicatie-, presentatie- en teamworkvaardigheden.

Algemene vragenlijst voor achtergrondinformatie

Alle deelnemers moeten de **algemene vragenlijst** invullen. Die verschaft ons gegevens met betrekking tot vier domeinen: demografie (bijv. leeftijd, geslacht), opleiding, dagelijkse nood aan geletterdheid en beroepsachtergrond.

Zo leggen we patronen bij subgroepen bloot en vinden we paden voor ontwikkeling. Die zijn dan meteen bruikbaar als we een gericht beleid om laaggeletterdheid terug te dringen uittekenen.

technologische én de cognitieve eisen die de oefening stelt. Dat geeft een diepgaand inzicht in de mate waarin mensen met een hoog geletterdheidsniveau deze vaardigheden succesvol kunnen toepassen in technologierijke omgevingen.

Wat levert PIAAC op?

Onze maatschappij verandert steeds meer in een kenniseconomie. Daarin zijn **bepaalde sleutelcompetenties** van kapitaal belang: o.a. omgaan met teksten, cijfers, informatiebronnen. Om een zinvol beleid uit te tekenen voor die veranderende maatschappij, moeten we weten hoe het is gesteld met die vaardigheden. Dat kan onmogelijk door alleen naar diploma's of certificaten te kijken. Daarvoor is uitgebreid veldonderzoek nodig – precies wat we met PIAAC doen.

1. PIAAC levert uitgebreide en bruikbare gegevens over geletterdheid en competenties van volwassenen in Vlaanderen op. We leggen factoren van laaggeletterdheid bloot, onderzoeken de directe gevolgen en geven inzicht in het nut van opleidingen. Bovendien zijn alle resultaten nationaal én internationaal vergelijkbaar.

2. PIAAC laat ons toe de acties en strategieën uit het plan geletterdheid van de Vlaamse Gemeenschap te verfijnen. We krijgen inzicht in de relatie tussen basisvaardigheden en demografische en educatieve achtergrond. We kunnen ook scherper analyseren welke moeilijkheden laaggeletterden ondervinden om hun basisvaardigheden te gebruiken op de werkvloer en daarbuiten.

PIAAC in Vlaanderen

PIAAC is een internationaal OESO-onderzoek in 27 landen. Dat betekent dat de onderzoeksinstrumenten internationaal worden ontwikkeld, maar lokaal toegepast.

PIAAC is opgestart door de OESO als een gezamenlijk initiatief van het Directoraat voor Onderwijs en het Directoraat voor Werkgelegenheid, Arbeid en Sociale Zaken.

In Vlaanderen gebeurt de financiering en aansturing door samenwerking van het departement Onderwijs en Vorming en het departement Werk en Sociale Economie.

De **Universiteit Gent** voert het onderzoek uit. Inge De Meyer is *national project manager* voor Vlaanderen. Martin Valcke is promotor van het onderzoek. Eddy Omeij en Luc Van de Poele zijn copromotors.

Contactgegevens

Departement Onderwijs en Vorming
Anton Derks
anton.derks@ond.vlaanderen.be

Departement Werk en Sociale Economie
Lieven Van Wichelen
lieven.vanwichelen@wse.vlaanderen.be

Onderzoeksgroep UGent
Inge De Meyer
inge.demeyer@ugent.be

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)
Andreas Schleicher
Andreas.Schleicher@oecd.org